

SOILI SOISALO & EEVA VOUTILAINEN

*hyvän
mielen
ruokavalio*

Ruokarytmi

TAMMI

Kirjan kansi, ulkoasu ja taitto: Laura Ylikahri
Valokuvat: Laura Riihelä
© Soili Soisalo, Eeva Voutilainen
ja Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2017
ISBN: 978-951-31-9309-6
Painettu EU:ssa

Ruokarytmi

SOILI SOISALO & EEVA VOUTILAINEN

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI

Sisällys

Hyvä lukija 7

Sisäiset kellot tahdittavat päivärytmiä 9

Kellosysteemiin kuuluvat keskuskello ja laitakellot 9
Kellojen pitää käydä samaan tahtiin 10
Säännöllinen rytmi huolttaa sisäisiä kelloja 11
Kellosysteemi säätää ravinnon käyttöä 14
Univelka häiritsee sisäisten kellojen rytmiä 15

Testaa, oletko aamu-, päivä- vai iltavirkku 20

Aamuihmisiä on eniten 22

Ruokarytmi lisää hyvinvointia 25

Aamiainen aloittaa virkeän päivän 25
Jaksaa, jaksaa, kun nauttii lounaan 28
Päivällinen pelastaa illan 30
Iltapala auttaa uneen 34
Tarvitaanko välipaloja? 34

Erilaiset ihmiset, erilaiset päivät 37

Vuorotyön haasteet 38
Liikkuja tarvitsee energiaa ja proteiineja 40
Rytmikäs viikonloppu 40

Rytmiruokavalio ja reseptit 43

Rytmiruokavalio 45
Päivän ateriat 46
Ruokamäärät 47
Esimerkkipäivät 48
Rytmiruokavalion reseptit 50
Ruuanvalmistusniksejä 50

1. AAMIAISET, VÄLIPALAT

JA ILTAPALAT 53

Munakas pinaatista 54
Mustaherukkamuffinit 55
Tuorepuuro 57
Myslipuuro 58
Omena-ohrapuuro 59
Voimajuoma 61
Chakery-hedelmäjogurtti 62
Vihreä virkistysmoothie 63
Leipätaskut 65
Savusiikalevite 65
Porkkana-auringonkukansiemenlevite 66
Suppilovahverolevite 66
Kukkakaali-voipapulevite 67
Pähkinälevite 67
Porkkanaletut 69
Tuoremarijase 69

2. LOUNAS- JA PÄIVÄLLISRUUAT 71

Tuorehernekeitto 73
Punajuurikeitto 74
Parsakeitto 75
Raikas kurkkukeitto 76
Yrttiöljy 76
Kananpoikakeitto thaityyliin 77
Vihreä kalakeitto 78
Toscanan keitto 81
Salaattipalapelit 82-83
Lisäkesalaatti 84
Sitruunainen salaatinkestike 84
Perinteinen salaatinkestike 85
Sinappinen salaatinkestike 85
Lämmin juuressalaatti 86
Vietnamilainen paahtopaistisalaatti 87

Salaattia ja paistettua kalaa 88
Mustapapusalaatti tortillassa 89
Superkulhot 90
Tahinikastike salaatile 91
Italialainen kastike salaatile 91
Itämainen kastike salaatile 91
Italialainen munakoisovuoka 93
Tofu-kasvisvartaat 94
Pähkinäkastike vartaille 94
Kukkakaali-perunacurry 97
Kurkkuraita 97
Hernekoftapyörökät 98
Raparperichutney 99
Lämminsavulohipasta 101
Silakat sisilialaisittain 102
Haukipihvit ja -pyörökät 105
Kermaviillikastike 105
Sitruunakuhaa ja fenkolia 107
Länsiafrikkalainen kalapata 108
Kaverisushi 111
Vietnamilaiset kesärullat 112
Makeantulinen tomaattikastike 114
Burgerit 115
Marinoitu punasipuli 115
Kananpoikapihvit ja -pyörökät 116
Viljalisäke tattarista 116
Härkäpapu-juurespihvit 117
Kana-yassa 119
Paimenen paistos 121
Ragout-tyylinen pastakastike 122
Vege ragout 123
Kiinalaiset lehtikaalitaskut 125
Täytetyt kesäkurpitsat Sisiliasta 126
Lihapata ranskalaisittain 128
Lohkoperunat ja uunijuurekset 129

3. JÄLKIRUUAUT 131

Mustikka-banaanijäätelö 133
Omenapaistos 134
Ruismuru 136
Marjakiisseli uusien mausteiden 137
Piimäpannacotta ja lakkahilloke 138
Mansikka-puolukkamanna 139
Lämmin hedelmäsalaatti ja suklaakastike 140
Marenkihuppuinen luumukompotti 141

4. LEIVONNAISET 143

Kauden kasvispiirakka 145
Spelttisämpylät 146
Siemennäkkileipä 147
Tuoreleivokset 149
Marjaisat ruudut 150
Suklaajäädyketorttu 153
Mansikka-raparperikakku 154

Sanasto 156
Lähteet 158
Kiitokset 159
Hakemisto 160

Hyvä lukija

RUOKARYTMI – HYVÄN MIELEN RUOKAVALIO

-kirja esittelee joustavan ja helpon tavan syödä hyvin. Se pohjautuu uusimpaan ravitsemustutkimukseen. Meitä on jo pitkään kiinnostanut se, miten syöminen vaikuttaa ihmisen sisäisen kellosysteemin toimintaan. Sisäiset kellot säätelevät elimistön toimintoja, kuten aineenvaihduntaa ja hormonitoimintaa. Jos kehon luontainen rytmi menee sekaisin, keho alkaa voida huonosti. Hyvä ruokarytmi tukee elimistön biologisten kellojen sujuvaa käyntiä ja vaikuttaa sitä kautta sekä päivittäiseen että pitkäaikaiseen terveyteen. Toisin sanoen sen lisäksi mitä syö, on myös tärkeää, milloin syö.

Laadimme tutkimustietoon perustuvan rytmiruokavalion, joka auttaa oman ruokarytmin löytämisessä. Se on oikea hyvän mielen ruokavalio, jossa terveelliset ruokavalinnat yhdistyvät koko kehon toimintaa tukevaan ruokarytmiin. Kehon hyvinvointi lisää myös henkistä hyvää oloa.

Annoimme rytmiruokavalion kokeiltavaksi erikäisille vapaaehtoisille ja kommentit olivat mitä innostuneimpia. ”Loistava juttu”, totesi esimerkiksi lääkäri, joka alkoi noudattaa rytmiruokavaliota viime kesänä. Muiden kokeilijoiden lausunnot ovat yhtä vakuuttavia. Yhdellä väheni iltanapostelu, toinen alkoi arvostaa ruokaa uudella tavalla, kolmas huomasi ruokatottumustensa selvästi kohentuneen. Kaikille oli yhteistä se, että he tunsivat löytäneensä luonnollisen, hyvää tekevän ruokarytmin ja järkevän pohjan ruokavalinnoilleen.

Hyvä ruoka ja yhteiset ateriat läheisten ja ystävien kanssa ovat lähellä meidän molempien sydäntä. Meille päivän jokainen ruokahetki on tärkeä mielihyvän tuoja. Kirjan reseptit onkin suunniteltu huolella ja rakkaudella, joten niissä ovat maku ja terveys kohdillaan. Ohjeissa ravitsemustieteilijän tieto on yhdistetty kokeneen kokin taitoon. Kirjan ruokaohjeilla rytmiruokavalion seuraamisesta tulee herkullista ja hauskaa. Toimiipa kirja mainiosti myös perinteisenä keittokirjana. Ihania reseptien avulla saa tehtyä koko perheelle taatusti maistuvia ja ravintoarvoltaan tasapainoisia aterioita jälkiruokaherkkuja unohtamatta.

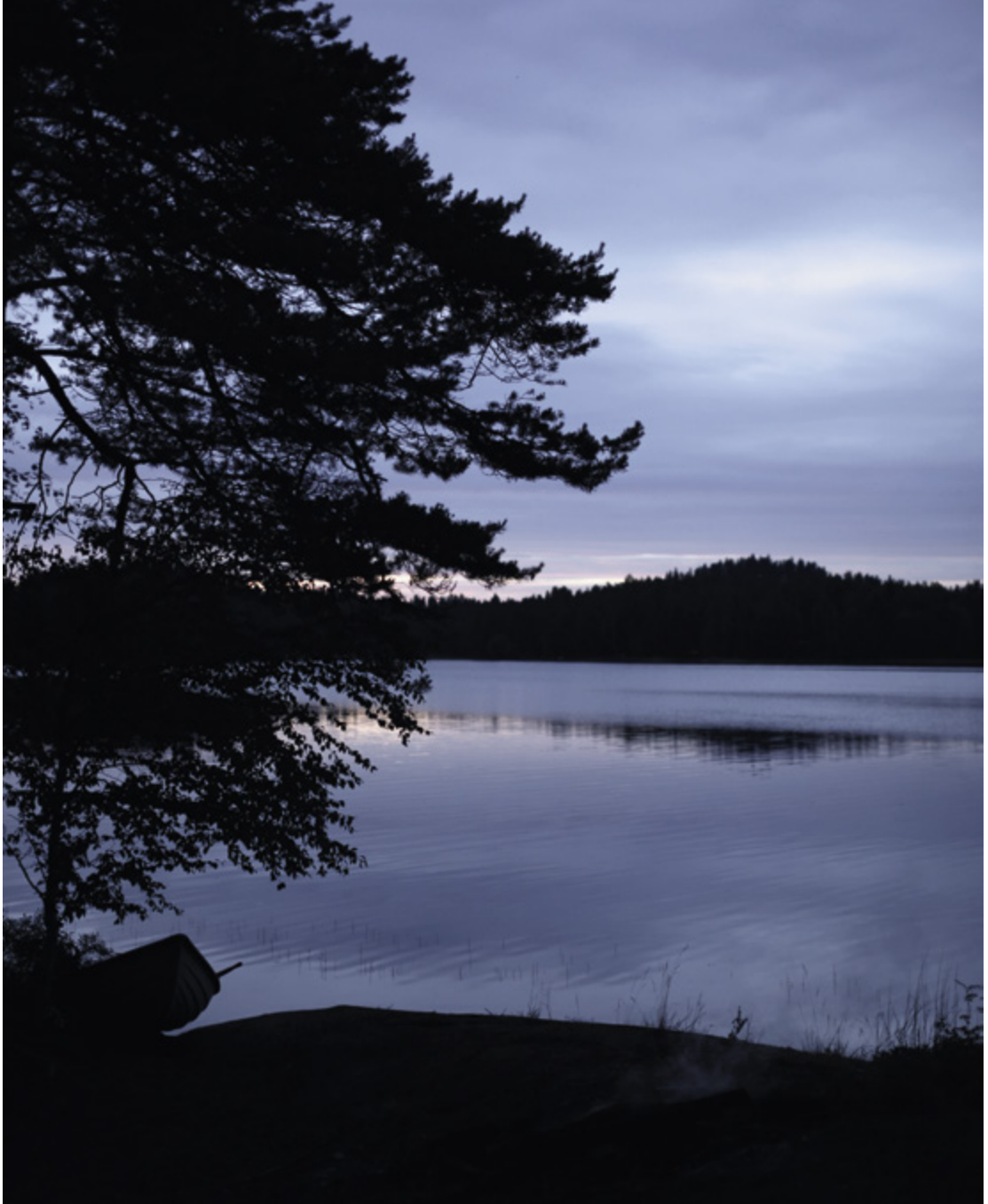
Löydät yli 70 reseptin valikoimasta helppoja ja nopeita arkiruokia, kuten savulohipastan, kunnan kasvisruokaa, esimerkiksi härkäpapu-juurespihvit, makuja maailmalta, kuten tulisen kana-yassan tai lempeän maukkaan munakoisovuoaan. Raikkaan marjaisat jälkiruuat kruunaavat ateriat ja juhliin pyöräytetään vaikkapa suklaajäädylätkettä.

Toivomme sinulle, läheisillesi ja ystävillesi iloisia ruokahetkiä ja hyvää vointia.

Helsingissä 8.12.2016

Soili Soisalo ja Eeva Voutilainen

Sisäiset kellot

TAHDITTAVAT PÄIVÄRYTMIIÄ

NE, JOTKA OVAT JOSKUS LENTÄNEET mantereelta toiselle, tuntevat jet lag -ilmiön. Sillä tarkoitetaan oireita, jotka johtuvat yhtäkkisestä vuorokausirytmien muutoksesta. Väsymys painaa jatkuvasti, uni ei tahdo tulla oikeaan aikaan ja vatsanpurut ja yleinen huono olo vaivaavat. Oireet kertovat siitä, että keho ei ole kunnossa, kun elimistön biologinen kellosysteemi on mennyt sekaisin. Vähitellen, kun kehon vuorokausirytmii asetuu uuden aikavyöhykkeen mukaiseksi, väsymys ja vetämätön olo katoavat.

Elimistössä on siis biologinen kellosysteemi, joka ohjelmoi vuorokausirytmien. Keho säädetään toimimaan aktiivisesti päivällä ja lepäämään yöllä. Kellosysteemi voi mennä sekaisin myös muulloin kuin pitkien lentojen yhteydessä. Epäsäännölliset elämäntavat, kuten paljon vaihtelevat ruokailu- ja nukkumaanmenoajat sekä univelka sekoittavat sisäisten kellojen rytmii. Itse asiassa se, että kellosysteemi on välillä hieman sekaisin, on varsin yleistä, etenkin Suomessa, missä valon ja pimeän määrä vaihtelevat vuodenkierrossa suuresti.

*Valo, uni, liikunta
ja ruokarytmi
vaikuttavat kehon
sisäisiin kelloihin.*

Pulmallista on, että kellosysteemin epätasapainoa ei välttämättä huomaa itse, sillä sisäisten kellojen pieni jätätys ei aiheuta yhtä dramaattisia oireita kuin aikavyöhykkeiden ylittämisen seuraava häiriö. Ongelmaksi kellosysteemin epätarkkuus tulee vasta, kun siitä aiheutuvat aineenvaihduntaongelmat alkavat näkyä. Yhtäkkiä havahdutaan siihen, että maha on kasvanut omenan malliseksi ja veren sokeri- ja rasvatasot ovat koholla.

Kellosysteemiin kuuluvat keskuskello ja laitakellot

Se, että jotkut meistä ovat aamuvirkkuja ja jotkut ilta-virkkuja, ei ole mielipidekysymys vaan perinnöllinen ominaisuus, joka määräytyy geeniemme mukaan. Sitä ohjaavat aikaa mittaavat kellosolut, joita kutsutaan sisäisiksi kelloiksi. Sisäisiä kelloja on lähes kaikissa kudoksissa ja ne ajastavat elimistön toimimaan vireästi valoisaan aikaan ja lepäämään yöllä. Aamuvirkun aktiiviaika alkaa aikaisemmin aamulla kuin iltavirkun.

Sisäinen kellokoneistomme koostuu aivojen hypothalamuksen keskuskellosta ja lähes kaikkiin kudoksiin levittäytyneistä laitakelloista. Laitakelloja on muun

RYTMIRUOKAVALIO JA RESEPTIT

Tuorehernekeitto¹

Hienon makuinen kesäinen hernekeitto valmistuu nuorista herneistä. Täysjyväleipä maistuu keiton kanssa ja tekee ateriatesta tukevampaa.

3–4 jauhoista perunaa
 1 pienehkö palsternakka
 pala purjoa
 2 vartta lehtiselleriä
 20–30 g piparjuurta
 1 rkl rypsiöljyä
 8 dl vettä
 1 tl suolaa
 400 g (6–7 dl) herneitä ilman
 palkoja (myös pakaste-
 herneet käyvät)
 2 dl kaura- tai ruokakermaa
 ½ tl kuivattua meiramia
 ¼ – ½ tl rouhittua mustapippuria
 1 tl kuivattua lipstikkaa
 2 rkl tuoretta silputtua tilliä
 koristeeksi

1. Kuori ja lohko perunat ja palsternakka. Halkaise purjo, huuho purjon puolikkaat, viipaloi purjon valkoinen osa ja jätä vihreä osa odottamaan. Viipaloi lehtiselleri ja kuori ja raasta piparjuuri.
2. Kuullota purjon valkoista osaa öljyssä kattilassa, lisää vesi, suola, perunat, palsternakka ja lehtiselleri ja kypsennä pehmeäksi.
3. Soseuta keittopohja sauvasekoittimella. Lisää herneet ja soseuta hiukan, jätä kuitenkin purutuntumaa. Lisää myös kaurakerma, piparjuuri ja loput mausteet.
4. Viipaloi purjon vihreä osa, lisää keittoon ja kypsennä 5–10 minuuttia.
5. Tarkista maku ja koristele keittoannokset tillillä.

40
MIN

4 ANNOSTA
 YHDESSÄ
 ANNOKSESSA
 320 kcal
 1340 kJ

Länsiafrikkalainen kalapata

Tämän maukkaan kalaruuan kaikki ainekset kypsyvät samassa padassa. Raikas salaatti sopii lisäkkeeksi.

400 g fileoitua ahventa tai kuhaa (tai muuta vaaleaa kalaa)
1 valkosipulinkynsi
1 sipuli
½ keskikokoista kesäkurpitsaa
½ pienehköä munakoisoa
2 keskikokoista porkkanaa
2 tomaattia
1-2 pienehköä paprikaa
1 chili (voimakkuus maun mukaan)
½ dl rypsiöljyä
ripaus suolaa
½ tl rouhittua mustapippuria
4-5 dl kalalientä
1-2 rkl tomaattipyreetä
1½ dl riisiä (tummaa pitkäjyvä-riisiä)

- 1.** Poista kalasta ruodot ja leikkaa se annospaloiksi. Puhdista ja pilko kaikki kasvikset. Huuhto ja hienonna chili.
- 2.** Mittaa rypsiöljy pataan, paista kalapaloihin kaunis pinta, nosta ne lautaselle odottamaan ja ripauta päälle suolaa ja pippuria.
- 3.** Kuullota padassa sipulit ja chili. Lisää muut kasvikset pataan kypsämään koko ajan sekoitellen.
- 4.** Vähennä lämpöä ja lisää pataan kalaliemi, tomaattipyree ja riisi.
- 5.** Katso, että riisi peittyi nesteeseen ja hauduta kypsäksi kannen alla, 15-20 minuuttia.
- 6.** Kypsennyksen loppuvaiheessa lisää kalapalat pataan lämpenemään.

40
MIN

**4 ANNOSTA
YHDESSÄ
ANNOKSESSA
380 kcal
1590 kJ**

Marjaisat ruudut

Marjojen raikas kirpeys muodostaa täydellisen makuparin makean kauramurun kanssa. Superhelppo ja nopea leivonnainen, joka maistuu sellaisenaan tai vaniljakastikkeen, vaniljajäätelön tai tofujäätelön kanssa.

- 1 dl sokeria
- 1½ dl vehnä jauhoja
- 1½ dl täysjyvävehnä jauhoja
(graham)
- 1 tl leivinjauhetta
- 1 tl vaniljasokeria
- 1 dl pullomargariinia
tai rypsiöljyä
- 2 dl piimää, jogurttia
tai soijajogurttia
- 5-7 dl marjoja (herukoita,
puolukoita, mustikoita
ja/tai vadelmia)

Kauramuru

- ½ dl kaurahiutaleita
- ½ dl sokeria
- ½ dl pullomargariinia
tai rypsiöljyä

1. Valmista ensin kauramuru: sekoita kaurahiutaleet, sokeri ja rasva keskenään haarukalla.
2. Sekoita pohjan kuivat aineet keskenään. Lisää rasva sekä piimä.
3. Kaada taikina piirakkavuokaan leivinpaperin päälle (20 cm x 30 cm tai halkaisija noin 30 cm) ja ripottele marjat sekä kauramuru pinnalle.
4. Paista piirakkaa 200 asteessa uunin alatasolla 20-30 minuuttia, leikkaa ruuduiksi.

20
MIN

(+ UUNISSA 25 MIN)
12 PALAA
YHDESSÄ
ANNOKSESSA
(1 KPL)
180 kcal
770 kJ

vinkki

Voit tehdä ohjeella myös omena- tai raparperipiirakkaa, kun vaihdat marjat omenaviipaleisiin tai raparperinpaloihin.

*Tue sopivalla
ruokarytmillä
jaksamistasi
ja aineen-
vaihduntaasi.*

**TÄSTÄ HERKULLISESTA
RESEPTIKIRJASTA
EI TIETÖÄ PUUTUI**

Syöminen vaikuttaa elimistön luontaiseen vuorokausirytmiiin. Säännöllinen ruokailu tahdittaa sisäisiä kelloja, mikä auttaa painonhallinnassa ja tukee aineenvaihduntaa. Löydä sinulle sopiva ruokarytmi ja tue hyvinvointiasi rytmiruokavaliolla.

Kirjan hurmaavilla ruokaohjeilla onnistuvat niin lihapata, lehti-kaalitaskut, härkäpapu-juurespihvit kuin uunikuhaakin – lämmintä hedelmäsalaattia ja mansikka-raparperikakkua unohtamatta. Näissä resepteissä ovat ravintoaineet ja maku kohdillaan!

Elintarviketieteiden lisensiaatti Eeva Voutilainen ja ruokatoimittaja Soili Soisalo tuovat uusimman tutkimustiedon ja mutkattomat reseptit suomalaisten ruokapöytiin.

9 789513 193096

www.tammi.fi

68.2, 59.34

ISBN 978-951-31-9309-6

KANNEN KUVAT LAURA RIIHELÄ, KANSI LAURA YLIKAHRI

